

Nr 27.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående ersättning till professorn H. Sjögren för genom eldsvåda förstörd egendom; given Stockholms slott den 31 december 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att av det för bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet efter 1916 års utgång under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beviljade anslag för egentliga neutralitetskostnader ett belopp av 29,387 kronor 58 öre må tagas i anspråk för utbetalande till professorn H. Sjögren av ersättning för genom eldsvåda förstörd egendom.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 31 december 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
              SCHOTTE,
              PETRÉN,
              BRANTING,
              NILSON,
              LÖFGREN,
              friherre PALMSTIERNA,
              RYDÉN.

Departementschefen, statsrådet Nilson, anförde härefter:

»Efter avtal med ägaren till den i Stockholms län belägna Nynäs gård, professorn H. Sjögren, erhöll i början av juli månad 1915 en skvadron ur Livgardet till häst inkvartering uti en till nämnda gård hörande magasinsbyggnad. För manskapets inlogering uppläts inom norra tredjedelen av magasinsbyggnaden först nedre bottnen mot en ersättning av 6 öre för man och dag samt sedermera, i november månad samma år, även andra våningen, i sammanhang varmed ersättningen höjdes med 2 öre för man och dag. Härjämte disponerades en del av magasinsbyggnadens vind för förvaring av munderingspersedlar, ammunition m. m.

För en effektiv uppvärmning av det provisoriska logementet uppställdes i oktober 1915, i stället för till en början använda fotogenkaminer, två vedkaminer samt i december samma år ytterligare fyra sådana kaminer.

Natten till den 8 februari 1916 utbröt eldsvåda i magasinsbyggnaden, som därvid nedbrann till grunden.

Uti en den 15 maj 1916 dagtecknad, till arméförvaltningen ställd skrift gjorde härefter Sjögren framställning om utbekommande av ersättning för den honom genom ifrågavarande eldsvåda åsamkade förlust samt anförde till stöd härför, bland annat, att kaminerna insatts utan tillstånd och mot protest av gårdens förvaltare, att eldningsanordningarna ej anbragts på ett mot eldfara betryggande sätt, att de anstalter, som vidtagits för släckning i händelse av eldfara, varit i hög grad bristfälliga och otillräckliga, att vederbörande helt och hållet försummat att låta verkställa sotning av de plåtrör, som uppsatts i sammanhang med eldstädernas inrättande, att särskild brandvakt ej avdelats, att vid eldsolyckans inträffande ingen officer varit tillstädes, som kunnat leda släckningsarbetet, samt att således vederbörande befäl gjort sig skyldigt till vårdslöshet och försummelse, på grund varav kronan vore ansvarig för skadan.

Framställning
av professorn
H. Sjögren
om utbekommande av
skadeersättning.

Enligt ett ansökningen i avskrift bifogat, av ordföranden och två ledamöter i Ösmo sockens brandstodskommitté utfärdat intyg hade den nedbrunna magasinsbyggnaden haft ett värde av 22,000 kronor. I magasinet hade förvarats dels spannmål, ärter, frö m. m. till ett värde av 13,505 kronor 68 öre, dels kraftfoderämnen, värderade till 3,989 kronor, dels ock åkerredskap och gårdsinventarier till ett värde av 1,420 kronor 50 öre. Den skada, som genom branden tillskyndats Sjögren, uppginge alltså till 40,915 kronor 18 öre. Direktionen för Stockholms läns brandstodsbolag, hos vilket byggnaden varit brandförsäkrad till 4,000 kronor, inbärgad gröda, spannmål och rotfrukter till 5,000 kronor samt åker- och körredskap jämte övriga gårdsinventarier till 20,000 kronor, hade lämnat de förut uppgivna värdena utan anmärkning men vägrat utbetala brandskadeersättning av den anledning, att i byggnaden efter brandförsäkringens beviljande insatts eldstäder samt att därstädes förvarats ammunition, vilket strede mot försäkringsvillkoren.

På grund av vad sålunda anförts, anhölle Sjögren, att till honom måtte utbetalas ersättning med förenämnda belopp, 40,915 kronor 18 öre.

Utlåtande
av brandche-
fen A. Svin-
hufvud och
brandinspek-
tören A. E.
Holmer.

Vid ansökningen var i avskrift fogat ett av brandchefen A. Svinhufvud och brandinspektören A. E. Holmer i Stockholm avgivet utlåtande, däri dessa, efter tagen del av vederbörligt krigsrättsprotokoll samt efter besök å platsen, såsom sin uppfattning uttalat, bland annat, att inkvarteringen i magasinsbyggnaden måste anses innebära en ökad eldfara för byggnaden;

att uppsättandet av vedkaminer i en dylik byggnad, huru nödvändig denna åtgärd än vore för logementens uppvärmning, måste betecknas såsom icke utan eldfara, även om kaminerna, såsom här varit fallet, uppställdes på ett mot antändning av väggarna betryggande sätt;

att fel begåtts därigenom, att sotning av plåtrören icke verkstälts;

att elden sannolikt orsakats, genom att gnistor eller brinnande sotflagor, troligen uppkomna genom soteld, nedfallit på taket och antänt under tegelbetäckningen befintligt spåntak;

att bristfälliga eldsläckningsanordningar vidtagits;

att sannolikt ingen eller åtminstone mycket värdelösa instruktioner lämnats med avseende på tillgängliga eldsläckningsredskaps användning och eldsläckning för övrigt; samt

att ledning saknats vid eldsutbrottet, varigenom ett ordnat eldsläckningsarbete ej omedelbart kunnat igångsättas för att kväva elden i sin linda.

Av militär-
myndigheter-
na åvägbragt
utredning i
ärendet.

Med underdånig skrivelse den 18 augusti 1916 överlämnade chefen för fjärde arméfördelningen dels protokoll, hållet vid sammanträde med särskild krigsrätt inom Stockholms inskrivningsområde i Nynäshamn den 9 februari 1916, dels ock vederbörande militära myndigheters i ärendet avgivna yttranden.

Undersökning
vid krigsrätt.

Av protokollet över det vid förenämnda krigsrättssammanträde hållna förhör inhämtas bland annat följande:

Ifrågavarande magasin hade helt och hållet varit byggt av timmer. I den av skvadronen disponerade delen av byggnaden hade väggar och tak varit beklädda med papp för bibehållande av värmen. Samtliga i magasinsbyggnaden anbragta kaminer hade varit uppställda på postament av murat tegel och såväl in emot väggen som åt sidorna omgivna med murar av tegel. Samtliga rökgångar från kaminerna hade bestått av plåtrör, isolerade från väggar och tak med plåtbeklädnad samt dessutom vid alla takgenomskränningar med asbestpapp. Av brandmateriel hade i förläggningslokalen förvarats fyra s. k. rapidsprutor jämte hin-

kar med vatten. Varje kväll hade avdelats en post, bestående av tre man, vilka tjänstgjort turvis i skift om två timmar. I postens åliggande hade ingått att se till värmegraden i logementen och underhålla elden i kaminerna ävensom att vid eldfara alarmera truppen.

Röranordningarna i förläggningslokalen hade utförts av plåtslagarmästaren T. L. Andersson jämte en hos denne anställd arbetare, vilka båda hörts inför krigsrätten och därvid vitsordat, att eldanordningarna varit betryggande. Andersson hade den 2 februari 1916 varit tillkallad för att reparera ett bristfälligt rör och se till övriga eldningsanordningar i förläggningslokalen, vilket uppdrag enligt skvadronschefens mening även innefattat, att Andersson borde företaga sotning av kaminerna. Andersson hade emellertid icke sålunda uppfattat det erhållna uppdraget.

På grund av vad vid krigsrättsundersökningen förekommit, förmälde sig krigsfiskalen anse konstaterat, att bristfällighet beträffande sotningen kunde hava varit medverkande till branden, men förutsattes härför, att det skulle hava gått håll på den rörgång, kring vilken elden först varsnats. Då någon utredning i denna del ej kunnat vinnas och då det ej vore uteslutet, att gnistor kunnat flyga upp ur röret direkt från eldhärden, föranledde utredningen från krigsfiskalens sida ej annat yrkande än att protokollet med däri konstaterad bristfällig sotning överlämnades till vederbörande.

I avgiven rapport har löjtnanten P. O. Herrström anmält, att han i egenskap av chef för ifrågavarande skvadron hos gårdens förvaltare anhållit om tillstånd att få insätta tvänne vedkaminer i magasinsbyggnaden. Förvaltaren såsom ombud för ägaren under dennes frånvaro hade lämnat sitt bifall därtill och hade efter kaminernas insättande ej haft något att anmärka emot de åtgärder mot eldfara, som därvid vidtagits. Att förvaltaren vid något tillfälle skulle hava protesterat mot insättandet av kaminerna, vore ej med förhållandet överensstämmande; därtill hade han dessutom ej haft någon anledning, då han själv givit tillstånd till åtgärden. Så fort ägaren av gården anlät till densamma, efter det Herrström övertagit befälet över skvadronen, hade Herrström avlagt besök hos ägaren, varvid denne meddelat, att han icke hade något emot de åtgärder, som vidtagits för att göra magasinet något så när beboeligt. Vidare hade gårdens ägare under en av juldagarna 1915 i Herrströms närvaro inspekterat magasinsbyggnaden och hade då ej haft något som helst att invända mot att kaminerna, som särskilt varit före-

Skvadrons-
chefens
rapport.

mål för hans uppmärksamhet, insatts i byggnaden, ej heller mot de åtgärder, som vidtagits för att minska eldfaran.

Yttrande av
sekundchefen
för Livgardet
till häst.

Uti yttrande av den 27 juni 1916 anförde sekundchefen för Livgardet till häst huvudsakligen följande:

Sekundchefen, som vid inspektion av ifrågavarande inkvartering funnit de i lokalen till en början insatta fotogenkaminerna synnerligen eldfarliga, hade med anledning därav anbefallt vidtagande av åtgärder för minskande av eldfaran och även för att åstadkomma en verklig effektiv uppvärmning av lokalen. Redan den omständigheten, att den upplåtna lokalen blivit tagen i anspråk för en vinterförläggning av trupp, innebure ju, att anordningar för lokalens uppvärmning måste självfallet förutsättas såsom oundvikliga. Emellertid hade sekundchefen upprepade gånger betonat, att givetvis gårdsförvaltningens medgivande måste inhämtas för varje förändringsåtgärd inom byggnaden, särskilt beträffande lokalens uppvärmning. Att gårdsförvaltningen i överensstämmelse härmed även blivit i behörig ordning tillfrågad, framginge av skvadronschefens rapport i ärendet.

I lokalen hade upphängts fyra stycken s. k. rapidsprutor i eldstädernas omedelbara närhet, varjämte befallning givits, att linkar med vatten skulle utställas likaledes i närheten av eldstäderna. Anvisning hade lämnats skvadronschefen att, så snart tillstånd utverkats för vedkaminers insättande, anförtro installerandet av dessa åt fullt sakkunnig person, på det att anordningarna skulle bliva utförda på ett med hänsyn till brandfaran i möjligaste mån betryggande sätt. Av brandchefens och brandinspektörens utlåtande framginge, att kaminerna uppställts på ett under vanliga förhållanden betryggande sätt och att kaminrören uppdragits med tanke på minskande av eventuell eldfara.

Det krävde icke några egentliga fackkunskaper för att förstå, att en till neutralitetsvakt avdelad truppstyrka måste vara försedd med ammunition. Att denna ammunition i regel måste förvaras hos truppen inom förlägningslokalen, borde ju även kunna inses. Vid vinterförläggningens intagande hade emellertid den försiktighetsåtgärden vidtagits, att ammunitionen hopsamlats och förvarats i den till förrådslokal åt truppen upplåtta översta bottnen i magasinet. Sekundchefen tillskrev denna åtgärd möjligheten, att, såsom nu skett, all ammunition vid brandtillfället kunnat utföras ur byggnaden trots de rådande svåra omständigheterna. Emellertid skulle skvadronschefen säkerligen på intet vis hava motsatt sig ett förslag att förvara ammunitionen på annat i när-

heten varande mera betryggande ställe, om något lämpligt sådant funnits och erbjudits.

Att icke någon sotning ägt rum, syntes förklarligt. Vid tidpunkten för eldsvådan hade eldning i vedkaminerna endast pågått den jämförelsevis korta tiden av knappa två månader. Icke desto mindre hade skvadronschefen den 2 februari — alltså kort före branden — tillkallat den fackman, som uppsatt kaminerna, för att noggrant besiktiga samtliga eldstäder och rökgångar, vilket även skett utan anmärkning. Icke heller i detta fall kunde sålunda något läggas militärbefälet till last.

Även påståendet, att den militära befälhavaren uraktlåtit att avdela brandvakt, saknade fog. Posten, som under dagen varit placerad utanför ingången till magasinet, hade bland annat haft till uppgift att under natten inom byggnaden vaka över säkerheten mot eldfara. Någon annan brandvakt hade naturligtvis icke varit av behovet påkallad, då ju hela kommenderingen legat alldeles omedelbart inpå eldstäderna och i sin helhet måste utrycka vid eldfara i byggnaden. Att under sådana förhållanden för ändamålet avdela någon särskild brandvakt hade varit meningslöst.

Så snart rapidsprutorna anskaffats, hade manskapet av skvadronschefen personligen erhållit särskild undervisning i dessa sprutors föga invecklade handhavande. Däremot förefölle det, som om gårdsförvaltningen å sin sida helt och hållet underlåtit att vidtaga någon som helst åtgärd för minskande av eldfara och begränsande av eldskada vid möjligen uppstående eldsvåda. Den övervägande större delen av magasinsbyggnaden hade icke varit upplåten åt de militära myndigheterna, och hela byggnaden hade givetvis varit utsatt för eldfara just till följd av förläggningen. Intet hade då varit naturligare, än att en eller flera av gårdens brandsprutor uppställts i magasinet eller i dess närhet.

Att eldsolyckan fått en så stor omfattning, vore enligt sekundchefens mening att tillskriva två omständigheter, nämligen dels byggnadens eldfarliga beskaffenhet, och dels att elden utbrutit på natten i den del av magasinet, där icke något manskap varit förlagt. Om elden utbrutit på dagen och manskapet befunnit sig i den översta magasinsbotten, hade elden möjligen med stor rådhighet och snabbhet kunnat begränsas och eventuellt snart släckas med användande av rapidsprutorna och vattenhinkarna. Men som förhållandet nu varit, hade detta legat utom möjligheternas gräns. När elden icke snart sagt ögonblickligen vid dess uppkomst i takspånen kunnat släckas, hade inga möjligheter funnits att förhindra eldens spridning med oerhörd snabbhet över hela byggnaden och dennas nedbrinnande till grunden.

Enligt sekundchefens förmenande vore det för det åsyftade ändamålet alldeles onödigt att vid framställande av ersättningsanspråken för de genom branden lidna skadorna huvudsakligen grunda motiveringen härför på påstådda försummelse från militärbefällets sida. Ej heller vore det nödvändigt att söka ett stöd i ett ännu mindre hållbart påstående, att åtgärderna för uppvärmning av förläggningslokalen vidtagits utan gårdsförvaltningens medgivande och mot dess protester, vilket påstående bevisligen vore oriktigt och dessutom fölle på sin egen orimlighet. Det vore för ändamålet alldeles tillräckligt att åberopa sig på den omständigheten, att de militära myndigheterna tagit det ifrågasvarande magasinet i anspråk för en vinterförläggning av trupp och med gårdsförvaltningens medgivande vidtagit åtgärder för byggnadens uppvärmning, vilka åtgärder bevisligen ytterst föranlett eldsvådan. Det syntes ej kunna ifråkommas, att gårdsägaren borde göras skadeslös för de förluster, som tillskyndats honom genom en under sådana förhållanden uppkommen eldsolycka.

Arméfördel-
ningschefens
yttrande.

I sin förenämnda underdåniga skrivelse den 18 augusti 1916 har chefen för fjärde arméfördelningen anfört följande:

Av sekundchefens för Livgardet till häst yttrande framginge, att de av Sjögren gjorda tillvitelserna mot militärbefålet icke hade det minsta fog för sig. Likaledes framginge, att det gjorda påståendet, att eldstäderna utan tillstånd skulle blivit inredda i magasinet, icke vore med verkliga förhållandet överensstämmande. Att ett dylikt tillstånd utverkats, syntes tydligt av sekundchefens skrivelse, och detta förklarade också anledningen, varför varken Sjögren eller hans gårdsförvaltare nedlagt någon protest mot införandet av eldstäderna, utan vilka magasinsbyggnaden för övrigt varit oanvändbar för vinterförläggning. Under fortifikationsofficerens vid fjärde arméfördelningens stab besök den 9 februari 1916 å brandstället hade även Sjögren medgivit, att tillstånd lämnats att inreda eldstäderna, liksom ock att han, på grund av den härav uppkomna stora eldfaran, givit tillstånd att upptaga en reservutgång mellan den av skvadronen belagda delen av magasinet och den andra, som använts för gårdens behov till förvaring av spannmål m. m. Arméfördelningschefen ansåge sig i detta sammanhang böra framhålla, att anledning även funnes att antaga, det elden uppkommit på annat sätt, än som framginge av brandchefens och brandinspektörens yttrande, nämligen genom upphettning av trävirket i närheten av rökgången, vilken senare ej syntes hava varit nöjaktigt isolerad.

Av vad i ärendet anförts framginge, att ingen av personalen kunde anses vara vållande till eldsvådan. Likaledes framginge av handlingarna i ärendet, att Sjögren visserligen haft byggnaden samt inbärgad gröda, spannmål och rotfrukter brandförsäkrade, ehuru ej till fulla värdet, men att han, oaktat tillstånd enligt samstämmiga militära uppgifter lämnats till inredning av eldstäder, försummat att anmäla förhållandet till brandstodsbolaget, varför ock bolaget vägrat utbetala någon ersättning.

Då det emellertid syntes rättvist och billigt, att Sjögren gottgjordes för den förlust han utan eget förvållande lidit genom ifrågavarande eldsolycka, hemställde arméfördelningschefen, att medel måtte anvisas till täckande av berörda förlust.

Uti häröver den 26 september 1916 avgivet utlåtande framhöll arméförvaltningens civila departement, att några bevis för riktigheten av de utav Sjögren gjorda påståenden ej blivit förebragta. Dessa hade ock med styrka blivit bestridda av de militära myndigheter, som i ärendet yttrat sig. I fråga om sotningen framginge av det vid krigsrättsundersökningen förda protokoll, att tre dagar före branden tillkallats den fackman, som uppsatt kaminerna, för att noggrant besiktiga samtliga eldstäder och rökgångar, vilken besiktning skett utan anmärkning. Vid det förhållande att, såsom av handlingarna framginge, magasinsbyggnaden blivit förhyrd mot viss avgift samt insättandet av de eldningsanordningar, varigenom brandskadan ansåges hava uppkommit, skett med gårdsägarens och hans ombuds medgivande, syntes det osannolikt, att kronan skulle vara lagligen skyldig att ersätta den skada, som uppstått. Då emellertid upplåtandet av ifrågavarande magasin för inkvartering av trupp snarast vore att anse som ett tillmötesgående mot det allmänna, men skada för gårdsägaren härav genom olyckshändelse inträffat, syntes det civila departementet, som icke funne anledning till erinran mot den skadade egendomen åsätta värden, skäligt, att ersättning för samma skada lämnades av kronan. Därest Kungl. Maj:t skulle finna vad departementet sålunda uttalat böra vinna beakta, borde ifrågakommande utgifter förskottsvis bestridas för att ersättas på samma sätt som andra kostnader för skyddandet av rikets neutralitet.

Utlåtande av
arméförvaltningens civila
departement.

Uti en den 6 december 1916 dagtecknad underdånig skrift har Sjögren dels förklarat sig nedsätta det av honom förut framställda ersättningsanspråk med ett av Stockholms läns brandstodsbolag sedermera jämlikt skiljedom utgivet belopp av 11,527 kronor 60 öre, dels ock till

Nedsättning
av det utav
professorn
Sjögren fram-

ställda ersättningsanspråk. Påminnelser i anledning av militärmyndigheternas yttranden.

bemötande av vissa i ärendet gjorda uttalanden av de militära myndigheterna anført i huvudsak följande.

Beträffande frågan, vem som hade att bära ansvaret för den genom insättningen av eldstäder i byggnaden ökade eldfaran, vidhölle Sjögren sitt förut framställda påstående, att något tillstånd till kaminernas insättande icke lämnats vare sig av Sjögren personligen eller av gårdsförvaltningen, utan att fastmer gårdsförvaltaren avgivit protest mot de vidtagna anordningarna; det funnes ingen anledning att betvivla riktigheten av förvaltarens i förevarande hänseende lämnade bestämda uppgifter. Vid det i skvadronschefens rapport omförmälda besöket hos Sjögren, vilket ägt rum under senare hälften av december, då Sjögren nyss återkommit från en utländsk resa, hade två kaminer redan varit insatta omkring sju veckor och de fyra andra åtminstone en vecka. Att Sjögren så långt efter kaminernas insättande icke protesterat däremot, vore naturligt, så mycket mera som han haft sig bekant, att en protest mot eldstädernas insättande redan avgivits och det från officerarnas sida under samtalet framhållits, att kronan bure ansvaret, ifall eldsolycka inträffade.

Enligt Sjögrens förmenande uteslöte emellertid icke ett eventuellt tyst eller ens ett uttryckligt tillstånd till kaminernas insättande, att kronan måste anses hava iklätt sig ansvar för därigenom uppkommande eldfara. Förhållandena hade nämligen varit sådana, att det eventuella tysta eller uttryckliga samtycket med nödvändighet finge anses lämnat under den förutsättning, att kronan stode ansvaret för den genom eldningensanordningarna ökade eldfaran. Den låga ersättningen för upplåtelsen kunde nämligen omöjligent antagas utgöra ersättning jämväl för den ökade brandrisken eller en mot densamma svarande höjning av brandförsäkringspremierna.

Att med fullständig visshet avgöra, vilken anledningen varit till eldens uppkomst, syntes icke vara möjligt, men enligt Sjögrens förmenande gäve den förebragta utredningen synnerligen starka skäl för antagandet, att eldsolyckan uppkommit genom soteld, förorsakad genom bristfällig sotning, och i sådant fall måste de militära myndigheterna anses hava varit vållande till eldsvådan genom underlåtenhet att föranstalta därom, att uttryckligt uppdrag lämnats kunnig person att verkställa den för säkerhet mot eldfara så ytterst viktiga sotningen.

Från såväl militärt som på brandväsendets område speciellt sakkunnigt håll hade man varit ense om, att de eldningensanordningar, som vidtagits i den ifrågavarande magasinsbyggnaden, gjort densamma till

en ytterst eldfarlig inrättning, och till denna eldfarlighet hade naturligen också förvarandet i byggnaden av ammunition varit bidragande. Dessa förhållanden hade givetvis för militärmyndigheterna medfört skyldighet att tillse, att byggnaden blivit försedd med brandredskap, som icke lämnat något övrigt att önska. Särskilt hade vid byggnaden bort finnas åtminstone en stor och kraftigt verkande brandspruta, som kunnat med framgång användas jämväl för det fall, att eld utbrutit i taket. I stället hade man nöjt sig med några små s. k. rapidsprutor, vilkas betydelselöshet vid verklig eldsvåda vore allmänt känd, även av icke fackmän. Det hade också genom brandchefens och brandinspektörens yttrande blivit ådagalagt, att de befintliga brandredskapen varit otillräckliga. Att gårdsförvaltningen icke hade någon skyldighet att tillse, att eldningsanordningarna inrättades på betryggande sätt, eller att förse den av militärmyndigheterna förhyrda byggnaden med brandredskap, låge i öppen dag, och synnerligen olämpligt skulle det dessutom hava varit att, såsom sekundchefen föreslagit, vid den avsides belägna magasinsbyggnaden placera gårdens för ett komplex av mer än tjugu byggnader avsedda brandsprutor, som måste vara uppställda centralt och lätt tillgängliga.

Slutligen anhölle Sjögren, att därest Kungl. Maj:t icke skulle finna det utrett, att de militära myndigheterna gjort sig skyldiga till sådant förfarande, att kronan hade rättslig skyldighet att utbetala den begärda ersättningen, Sjögren måtte av billighetsskäl hållas skadeslös för den förlust han utan sin förskyllan lidit genom ifrågavarande brand.

Justitiekanslersämbetet, som den 14 februari 1917 avgivit utlåtande i ärendet, har anfört följande:

Den undersökning rörande den timade eldsvådan, som ägt rum vid krigsrätten, kunde icke anses ådagalägga, att någon av befålet eller manskapet vid den ifrågavarande kommenderingen genom vårdslöshet eller försummelse varit vållande till eldsvådan. Vid sådant förhållande finge den även i svensk rätt (exempelvis i den nya jordabalken kap. 2 § 15 och kap. 3 § 16) godkända allmänna rättsgrundsatsen, att ägaren skall vidkännas skada, uppkommen genom olyckshändelse — dominus sentit casum — i föreliggande fall anses äga tillämpning. Justitiekanslersämbetet hölle således före, att kronan icke hade någon på lag grundad skyldighet att ersätta Sjögren för den genom eldsvådan uppkomna skadan.

Emellertid förelåge starka billighetsskäl för att kronan frivilligt gottgjorde Sjögren för skadan. Dessa billighetsskäl hade såväl av Sjö-

Yttrande av
justitiekans-
lersämbetet.

gren själv som av de i ärendet hörda myndigheterna utförligt framhållits och utvecklats. Under hänvisning till vad i sådant hänseende blivit anfört, ansåge sig således justitiekanslersämbetet kunna tillstyrka, att Sjögren av statsmedel tillerkändes den begärda skadeersättningen efter avdrag av det belopp, som guldits av Stockholms läns brandstodsbolag, där den brunna egendomen varit försäkrad.

Framställning
av professorn
Sjögren an-
gående ränte-
gottgörelse.

Slutligen har Sjögren uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift av den 7 augusti 1917 anhållit att, utöver förut begärd ersättning, 29,387 kronor 58 öre, utbekomma 5 procent ränta å ersättningsbeloppet för tiden från den dag, branden inträffat, intill dess ersättningen bleve till honom utbetalad.

Departements-
chefen.

Såsom justitiekanslersämbetet i sitt förenämnda utlåtande framhållit, har genom den i ärendet verkställda undersökning icke blivit ådagalagt, att något vållande med hänsyn till den inträffade eldsvådan kan läggas den militära personalen till last. Icke heller lärer något stöd kunna åberopas för den uppfattningen, att kronan i förevarande fall skulle hava iklätt sig en till skada genom olyckshändelse utsträckt ansvarighet. Ehuru alltså någon rättslig förpliktelse icke torde påvåla kronan att ersätta den förlust, som genom ifrågavarande eldsvåda drabbat byggnadens ägare, anser jag emellertid, i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna, billigheten fordra, att berörda förlust gottgöres av statsmedel. Jag tillåter mig i sådant avseende särskilt framhålla, att även om intet vållande från vederbörandes sida förelegat, branden i allt fall förorsakats genom de eldningsanordningar, som måst vidtagas i sammanhang med inkvarteringen, samt att den med lokalens användande för inkvarteringsändamål förenade, avsevärt ökade risken med hänsyn till brandskada icke kan anses stå i rimligt förhållande till den jämförelsevis obetydliga ersättning, som gårdens ägare betingat sig för inkvarteringen.

På grund av vad sålunda anförts och då jag icke har något att erinra mot de värden, som åsatts den genom eldsvådan förstörda egendomen, finner jag mig böra förorda bifall till det av Sjögren framställda ersättningsyrkande, sådant det slutligen fullföljts, likväl med den inskränkning, att då ifrågavarande ersättningsanspråk, såsom förut framhållits, allenast torde kunna grundas på billighetsskäl, någon räntegottgörelse icke synes böra ifrågakomma. Till Sjögren torde alltså få utbetalas tillhoppa 29,387 kronor 58 öre, och synes, vid det förhållande att ifrågavarande kommendering varit föranledd av den rådande utrikes-

politiska situationen, beloppet böra gäldas av de för tryggande av rikets neutralitet beviljade medel.

Med hänsyn till ärendets natur torde emellertid riksdagens samtycke till ifrågavarande medelsdisposition böra inhämtas.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att av det för bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet efter 1916 års utgång under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beviljade anslag för egentliga neutralitetskostnader ett belopp av 29,387 kronor 58 öre må tagas i anspråk för utbetalande till professorn H. Sjögren av ersättning för genom eldsvåda förstörd egendom.»

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. Lindman.